N:o 5 a.

Ank. till Riksd. kansli den 18 febr. 1889, kl. 5 e. m.

Utlåtande, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning beträffande förändrad organisation af kavalleriet. (1:a U. A.)

Uti den kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t under fjerde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att, med godkännande af den i det nämnda proposition bilagda statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 12 januari 1889 framlagda plan till kavalleriets förändrade organisation äfvensom af de uppgjorda förslagen till stater för kavalleriets befälspersonal och vederlikar, medgifva, att rote- och rusthållen vid indelta kavalleriet må, i mån af nu varande ryttares afgång, sättas på vakans mot erläggande, såsom vakansafgift, af ett belopp, motsvarande de i lagen af den 5 juni 1885 rustnings- och roteringstungan vid indelta kavalleriets olika regementen och corpser åsatta värden, och mot skyldighet för rust- och rotehållaren att vid vakanssättningen utan ersättning till kronan aflemna den för numret tjenande hästen äfvensom att under öfvergångstiden vid förefallande behof underhålla en kavallerihäst mot samma ersättning och på enahanda vilkor, som för andre fodervärdar bestämdes;

att, till genomförande i den ordning, Kongl. Maj:t förordnade, af kavalleriets nya organisation, anvisa, utöfver inflytande vakansafgifter, ett ordinarie reservationsanslag af 2,940,250 kronor med rätt för Kongl. Maj:t att jemväl af vakansafgifterna till kommande år reservera hvad som ej för löpande utgifter toges i anspråk;

att, vid bifall härtill, i riksstaten uppföra omförmälda anslagsbelopp under titel »Kavalleriet, reservationsanslag» näst efter anslaget till Vermlands fältjägarecorps; samt

att besluta, att vakanssättningen skall fortfara, så länge anslaget anvisas och Kongl. Maj:t bibehålles vid rättigheten att, för genomförande af kavalleriets nya organisation, förfoga öfver inflytande vakansafgifter eller ett deremot svarande belopp.

Å sid. 7—9 i statsrådsprotokollet redogör statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet till en början för de brister, som ur militärisk synpunkt vidlåda det indelta rytteriet. I afseende på den vigtiga bevaknings- och rekognosceringstjensten kunde, enligt departementschefens mening, det indelta rytteriet icke längre anses motsvara de anspråk, den nutida krigskonsten ställde på kavallerivapnet. Under de 100 dagar pågående rekrytmötena hunne sällan mera än den förberedande teoretiska instruktionen i fälttjenst inhemtas, och under det korta regementsmötet, 20 dagar, måste tiden hufvudsakligen egnas åt vidmagthållandet af en nöjaktig manöverfärdighet hos sqvadronerna. För att uppnå ett godt resultat i fråga om fälttjensten, hvilken, särskildt hvad kavalleriet anginge, hvars manskap derunder ofta lemnades att sköta sig sjelfva, fordrade en hög individuel utbildning hos så väl karl som häst, måste rekryten fullständigt utbildas i årslånga skolor, liksom äfven befälet endast genom längre tids ständig tjenstgöring kunde förvärfva sig den nödiga praktiska dugligheten deri. Den indelta organisationen kunde emellertid svårligen förenas med de för en dylik utbildning af befäl och manskap erforderliga långa öfningarne, och öfningstidens utsträckning skulle dessutom medföra ej mindre ökade kostnader för statsverket, för hvilkas bestridande öfningsanslaget och en del andra anslag måste betydligt höjas, än äfven ökad tunga för rusthållarne.

Denna olägenhet kunde endast afhjelpas genom en förändrad organisation, i hvilken staten sjelf besörjde rekryteringen och, i den mån tillgångarne medgåfve, fastställde tjenstgöringstiden till det för utbildningen lämpligaste måttet. Det vore också endast genom en förändrad organisation af det indelta kavalleriet, som en annan, ännu större, men först efter en mobilisering i ögonen fallande olägenhet vid det

nuvarande rekryteringssättet kunde aflägsnas. Då den indelte ryttarens medeltjenstetid nu uppginge till ej mindre än 18 år, så vore, då han lemnade tjensten, med få undantag värnpligtsåldern längesedan öfverskriden. Stadgandet i 34 § nya värnpligtslagen, som för dem, hvilka haft anställning vid härens stam, utsträckte tjenstskyldigheten i beväringen till och med det 32:dra lefnadsåret och som, hvad anginge de värfvade trupperna, vore egnadt att vid krigsutbrottet tillföra armén ett betydligt tillskott af vapendugligt folk, blefve sålunda i det hela betydelselöst för kavalleriet, och regementena löpte fara att vid mobilisering icke ega tillgång på någon öfvad reserv. Men utan en sådan gjorde depôterna föga nytta, och omöjligheten att hålla liniesqvadronerna kompletta måste derigenom redan under krigets allra första skeden komma att framträda. Under krig skulle armén, med nuvarande organisation af kavallerivapnet, sålunda inom kort komma att lida brist på kavalleri till obotlig skada ej mindre för infanteriet, som måste öfvertaga den tröttande bevakningstjensten, än äfven för den högsta ledningen, hvilken, i saknad af snabba och säkra underrättelser om fienden, måste blifva osäker och svag. En förändrad organisation, byggd på en kortare tjenstetid för ryttaren och såsom följd deraf en lifligare omsättning af manskapet, medgåfve deremot icke blott ordnandet af mot behofvet svarande depôter utan äfven uppsättandet af reservsqvadroner, hvilka efter någon tids förlopp må hända skulle kunna bringa kavalleriet till en styrka, större än den, hvarmed det ursprungligen ryckt i fält.

Derest staten med den förändrade organisationen öfvertoge remonteringen, skulle hästmaterielen dels genom flerårig ständig tjenstgöring, dels genom ett rationelt utackorderingssystem bringas till ett skick, som mer motsvarade tidens fordringar än det nuvarande.

Departementschefen öfvergår derefter å sid. 9 till bemötande af två betänkligheter i fråga om den föreslagna organisationen, som utan tvifvel förtjenade det allvarligaste öfvervägande, men enligt departementschefens åsigt dock ej vore af beskaffenhet att, då fördelarne och olägenheterna vägdes emot hvarandra, betaga densamma ett afgjordt företräde framför den nuvarande. Dessa betänkligheter afsåge, den ena: möjligheten att med de ifrågasatta formerna för rekryteringen hålla kavalleriets manskapsstyrka fulltalig, och den andra: möjligheten att mot det beräknade priset, 100 kronor per år, få de för skolorna obehöfliga hästarne utackorderade under tiden mellan vapenöfningarna.

Hvad den förra betänkligheten beträffade, borde man lemna de nuvarande värfvade kavalleriregementena, vid hvilka förhållandena

komme att blifva oförändrade, utom räkningen. Vid de indelta deremot skulle den årliga rekrytkontingenten, som hittills i medeltal varit 5 à 6 man per sqvadron, småningom höjas till 16 man. Årliga behofvet vid samtliga dessa regementen blefve alltså 450 man mer än nu, ett antal, som dock i förhållande till rikets folkmängd icke syntes allt för betydligt, helst den årliga rekrytkontingenten endast långsamt skulle tillväxa. Det ökade rekrytbehofvet syntes för den skull icke innebära någon fara, att det svenska kavalleriet i dess förändrade organisation icke skulle kunna hållas komplett; och äfven det indelta aflöningssättet, som med den förändrade organisationen skulle komma att upphöra, torde icke hafva öfvat det inflytande i rigtning af rekryteringens underlättande, som man vore böjd att tillägga detsamma. Ty då statistiska utredningar, för hvilka redogöres å sid. 10, gåfve vid handen att samtidigt med den fortgående minskningen i antalet torp och den sig stegrande benägenheten hos ryttarne att ej bebo dem, en afgjord förökning af de mera stabila elementen bland de indelte ryttarne egt rum, syntes det också sannolikt, att så skulle i ännu i högre grad blifva fallet, när ryttaren direkt af staten erhölle sin aflöning. Den som redan egde ett hem, vare sig eget eller hos föräldrar, kunde då söka anställning som ryttare, utan att, såsom nu vore fallet, blifva beroende af numrets rusthållare; och troligen komme ett vida större antal än nu att söka lagstadd tjenst, då ju meningen vore att ryttaren efter genomgångna skolor skulle vara försäkrad att icke såsom nu inbeordras till de flera olika kommenderingar, som förekomme vid kavalleriet, utan i regeln blott inkallas till tjenstgöring vid de årliga, en gång för alla till sin varaktighet bestämda regements- eller repetitionsöfningarna.

Skulle mot förmodan någon gång inträffa, att vakanser till större antal uppkomme, egde sqvadronerna i de utbildade ryttare, som lemnat tjensten, material att mobiliseras till enahanda styrka, som nu vore bestämd.

Hvad åter anginge den andra betänkligheten, eller den som afsåge möjligheten att mot det beräknade priset 100 kronor per år få de för skolorna obehöfliga hästarne utackorderade under tiden mellan vapenöfningarna, funne departementschefen det visserligen böra medgifvas, att detta sätt att underhålla de ej i tjenst varande hästarne här i landet ännu så föga kommit i bruk, att det icke vore möjligt att bilda sig något omdöme om dess verkningar. Vid kronprinsens husarregemente tillämpades det emellertid sedan 1886 års början; och ehuru det derstädes gifvit anledning till åtskilliga erinringar, måste dock ihåg-

kommas, att regementets hästar dessförinnan utfodrats på kronans stall året om, och att naturligtvis jemförelsen med detta sätt att underhålla hästarne måste utfalla ofördelaktigt för utackorderingssystemet.

Departementschefen redogör derefter å sid. 12 för ett annat, i Österrike-Ungern användt utackorderingssystem, enligt hvilket hästen efter afslutad utbildning, vanligen vid en ålder af 7 år, utlemnades till en fodervärd, hvilken åtoge sig att utan ersättning föda och vårda hästen samt, om skötseln befunnes tillfredsställande, vore berättigad att efter 6 års förlopp erhålla densamma såsom enskild egendom.

Äfven detta system ansåge departementschefen böra kunna här i landet tillämpas.

I de land, der utackordering tillämpats, hade utöfvandet af den nödiga kontrollen uppstält de största svårigheterna. För denna erbjöde sig emellertid hos oss särdeles lämpliga organ i sqvadronsbefälet. Det vore nemligen meningen att i den nya organisationen, åtminstone hvad anginge rusthållskavalleriregementena, bibehålla sqvadronsområdena och sqvadronschefernas dermed förbundna ansvarighet för vården af de inom områdena uppstälda nummerhästarne.

En jemförelse emellan de nuvarande sqvadronsområdena och de föreslagna, hvilka särdeles i det mellersta Sverige vore ej så obetydligt utvidgade, gåfve, enligt departementschefens mening, i och för sig ökadt stöd åt antagandet, att ett utackorderingssystem, vare sig det ordnas såsom för närvarande vid kronprinsens husarregemente eller efter det österrikiska mönstret, hade goda utsigter att kunna genomföras. De nya områdena komme i regeln att omfatta, i södra Sverige något öfver 20,000 och i mellersta Sverige något öfver 50,000 invånare — städernas befolkning oberäknad —; och inom hvarje område skulle blott 55 hästar utackorderas, under det att inom de nuvarande sqvadronsområdena 96—98 hästar vore uppstälda; och äfven om man, i syfte att underlätta utackorderingen, nödgades medgifva hästens användande till lättare körslor, så skedde derigenom ingen förändring i nu bestående förhållanden. Dylik tillåtelse hade nemligen redan lemnats rusthållarne. Förglömmas borde ej heller, att utackorderingssystemet icke komme att genast i hela sin vidd tillämpas utan endast så småningom i mån af den nya organisationens gradvisa genomförande. Befolkningen och befälet hunne sålunda att blifva väl förtroliga med detsamma, innan den slutliga, mera omfattande användningen deraf kunde ifrågakomma; och då nuvarande rusthållare, enligt förslaget, skulle tillförbindas att under hela öfvergångstiden, som beräknats att räcka 24 år, till utfodring och vård mottaga en kavallerihäst, vore full-

komlig trygghet beredd, att utackorderingen under de första åren skulle låta verkställa sig.

Beträffande detaljerna af det föreliggande förslaget till ny organisation af kavalleriet, tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 15—30 och vill här nedan anteckna endast de, enligt utskottets förmenande, vigtigaste delarne deraf.

Kavalleriet skulle, såsom förmäles å sid. 15, bestå af 2 regementen om 2 bataljoner, nemligen skånska husar- och dragonregementena, samt 6 regementen om 1 bataljon, eller tillsammans 10 bataljoner och 50 sqvadroner. Med några smärre förändringar, för hvilka redogöres å sid. 16, skulle officersbeställningarna vid kavalleriet komma att uppgå till 219, eller samma antal som hitintills. Af skäl, anförda å sid. 17, har departementschefen ansett några förändringar beträffande den civilmilitära personalen böra vidtagas, bland dem indragning af regementsstallmästarebefattningarna. Underofficerarnes antal, nu 199, skulle jemnas till 200, med lika fördelning på sqvadronerna, hvaremot volontärer i nummer, med hänsyn till den omsorgsfullare utbildning, som med den förändrade organisationen skulle komma regementenas hela manskapsstyrka till del, ansåges öfverflödiga.

Under det att kavalleriets nummerstyrka enligt nuvarande organisation, sedan den beslutade uppsättningen af för hästläkare och hingsthållning vakanta nummer blifvit fullbordad, vore 4,376 man och 4,574 hästar, borde fredsstyrkan af manskap under den förändrade organisationen motsvara det antal hästar, förhållandena medgåfve att i fred underhålla. Hvad detta åter anginge, har departementschefen, då afsigten med den föreslagna förbättrade organisationen icke vore att öka fredsstyrkan utan fast mera att bereda tillfälle till en bättre utbildning af vapnet och lättade utvägar att mobilisera, icke ansett skäl vara för handen att deri föreslå annan förhöjning, än som erfordrades för att erhålla ett jemnt hundratal. Antalet syntes honom alltså böra bestämmas till 4,600, eller 92 per sqvadron; och då vid hvarje sådan beräknades 1 häst för läkare, veterinär eller stabstrumpetare, 2 för sqvadronstrumpetarne och 4 för underofficerarne, blefve alltså antalet för manskapet disponibla hästar 85, eller för hela kavalleriet 4,250. Kavalleriets fredsstyrka af manskap skulle alltså komma att utgöra nyssnämnda summa, och lemnas i vid statsrådsprotokollet fogade bilagan n:o 5 en närmare jemförelse mellan den nuvarande och den tilltänkta styrkan. Då den enskilda utbildningen, som i nuvarande organisation lemnat mest öfrigt att önska, i främsta rummet måste tillgodoses, fordrades, att så stor styrka som möjligt hölles i ständig tjenstgöring.

Vid lifgardet till häst erfordrades i sådan tjenstgöring i och för garnisonstjensten en styrka af 300 man utom korporaler. Vid öfriga regementen skulle den i ständig tjenstgöring varande styrkan utgöra så stort antal, som läte förena sig med nödvändigheten att hålla kostnaderna inom nuvarande gränser, eller till 155 man per bataljon, 15 korporaler oberäknade.

Denna ständigt tjenstgörande styrka komme att blifva hvarje bataljons skolsqvadron; och då den första utbildningen borde fortgå under två år, samt andra årsklassen i följd af dödsfall och annan afgång kunde beräknas att blifva omkring 6 procent mindre än den första, komme den första årsklassen, som representerade det årliga rekrytbehofvet, att utgöra 80 och den andra 75 man.

Enär bataljonens fredsstyrka antagits skola utgöra 425 man, erfordrades för att fylla denna styrka utöfver de båda första årsklasserna 270 man, utgörande, om i öfverensstämmelse med förut i enahanda afseende gjorda beräkningar, en årlig afgång af 4 procent antoges, fyra årsklasser, den tredje om 72, den fjerde om 69, den femte om 66 och den sjette om 63 man. Manskapet borde alltså i regeln tjena i 6 år, deraf 2 år i skolorna och 4 år utan annan tjenstgöringsskyldighet än deltagande i de årliga regementsmötena, hvilka skulle pågå i 20 dagar. För betryggande af rekryteringen borde tjensteaftalet redan från första början sättas att omfatta hela tjenstetiden.

Efter hvad å sid. 20 meddelas, skulle manskapets löneförmåner, med de modifikationer, till hvilka den nu föreslagna organisationen föranledde, i allmänhet utgå enligt de grunder för aflöning af manskapet vid de värfvade regementena, hvilka Kongl. Maj:t redan den 12 januari 1885 vid föredragning af frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel för år 1886 i hufvudsak godkänt och som derefter, hvad anginge kronprinsens husarregemente, blifvit till efterrättelse fastställdt genom kongl. brefvet den 4 december 1885.

Under det att medeltalet öfningsdagar per man för närvarande utgjorde 367 dagar, skulle detsamma med den nya organisationen komma att utgöra 879, såsom framginge af vid statsrådsprotokollet fogade bilaga n:o 6.

Hvad derefter beträffade kostnaderna för den nya organisationen, vore de belopp, hvartill kostnaden för kavalleriet, så väl det indelta som det värfvade, för närvarande uppginge, tillsammans med de inflytande vakansafgifterna tillräckliga att täcka den erforderliga slutsumman, 4,112,000 kronor.

Enligt beräkningar, som till sin rigtighet kontrollerats af arméförvaltningen, hade nemligen, såsom i statsrådsprotokollet å sid. 21 meddelas, under de senare åren från nedannämnda anslagstitlar i riksstaten i medeltal till kavalleriet utgått:

1:o från anslaget till indelta arméns befälsaflöning enligt gällande stater	kr.	930,145: —
2:o från anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' vapenöfningar	»	490,000: —
3:o från anslaget till värfvade garnisonstruppernas rekrytering och aflöning	»	122,498: —
4:o från anslaget till remontering och skoning m. m. för värfvade kavalleriets, artilleriets och fortifikationstruppernas hästar	»	79,745: —
5:o från anslaget till fouragering af artilleriets, värfvade kavalleriets och fortifikationstruppernas hästar	»	338,000: —
6:o från anslaget till mathållning för manskapet vid garnisonsregementena	»	180,000: —
7:o från anslaget till volontärskolor	»	60,000: —
8:o från anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet eller arméförvaltningens departement	»	171,429: —
9:o från anslaget till beklädnad och utredning m. m. för indelta infanteriet, Vermlands fältjägarecorps och Jemtlands hästjägarecorps	»	9,103: —
10:o från anslaget till byggnader och sängkläder m. m. å mötesplatserna	»	17,000: —
Följande anslag, hvilka uteslutande afse kavalleriet, äro dessutom disponibla att användas till detta vapen:		
1:o anslaget till ersättning för störtade eller skadade nummmerhästar vid indelta kavalleriet	»	4,000: —
2:o anslaget till lifgardet till häst	»	146,345: —
3:o anslaget till kronprinsens husarregemente	»	186,985: —
4:o anslaget till anskaffande och underhåll af beklädnads-, bevärings-, remtygs- samt häst- och sadelmunderingspersedlar vid det berustade kavalleriet	»	205,000: —
Summa kronor		2,940,250: —

Såsom framginge af bilagan n:o 15, utgjorde vidare de rusthållsvakansafgifter, som vid öfvergångstidens slut vore att påräkna, kr. 1,171,750. Dessa summor, tillsammans kr. 4,112,000, motsvarade den

ofvan beräknade kostnaden och borde de summor, som från riksstatens olika titlar hitintills utgått till kavalleriet, under öfvergångstiden sammanföras till ett nytt anslag med titel »kavalleriet», som, på sätt förut vid uppsättande af nya trupper varit vanligt, tillsammans med de inflytande vakansafgifterna erhölle karakteren af reservationsanslag och som sedermera efter öfvergångstidens slut åter uppdelades på riksstatens olika titlar. Och skulle alla till indelta kavalleriet från riksstatens anslag nu utgående kostnader, såsom t. ex. ersättning för störtade och skadade nummerhästar vid detsamma, fortfarande under hela öfvergångstiden från det nya anslaget bestridas.

Af skäl, anförda å sid. 22, har departementschefen deremot ansett, att uti ifrågavarande beräkning ej borde intagas några mindre kostnader, hvilka omförmälas å sid. 23. Dessa borde utgå på samma sätt som hittills.

Departementschefen öfvergår derefter till redogörelse för öfvergångsplanen till den nya organisationen. Densamma utginge, hvad indelta kavalleriet beträffade, från den förutsättningen, att hvarje nummer, i mån af ryttarens afgång, sattes på vakans, hvarvid vakansafgifterna beräknades till de genom lagen den 5 juni 1885 angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären en gång för alla fastställda belopp.

Vakansafgiften för ett nummer skulle sålunda komma att utgöra:

vid lifregementets dragoncorps	kronor	350: —
» lifregementets husarcorps	»	350: —
» Smålands husarregemente	»	320: —
» skånska husarregementet	»	300: —
» skånska dragonregementet	»	300: —
» Jemtlands hästjägarecorps	»	300: —

De beräkningar, fortsätter departementschefen å sid. 27, som låge till grund för planen till öfvergång, utginge, i fråga om de indelta regementena, från förutsättningen af en 24-årig öfvergångstid.

Det indelta manskapet uppnådde visserligen först efter en tjenstetid af 30 år pensionsåldern och, då afskedande af manskap, innan denna ålder uppnåtts, i allmänhet icke kunde ifrågakomma utan rusthållarens och ryttarens medgifvande, borde rätteligen öfvergångstiden beräknas att fortfara nyssnämnda antal år. Sedan emellertid den öfvervägande delen af manskapet blifvit antagen efter de nya bestämmelserna, enligt hvilka någon rätt till pension ej ifrågakomme, borde hinder icke möta att låta pensionsåldern för de på gammal stat qvarstående inträda redan efter 25 tjenstår; och hade departementschefen,

vid sådant förhållande, och då vid den förändrade organisationens tillämpning de dåvarande första årets rekryter redan tjenstgjort någon tid, ansett sig kunna beräkna öfvergångstiden att vara i 24 år.

Beträffande öfvergångsplanens närmare detaljer tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 24—30 med tillhörande bilagor.

Ehuru utskottet i hufvudsak delar departementschefens åsigt, att kavalleriets nuvarande organisation icke kan anses tillfredsställa nutidens fordringar på den enskilde ryttarens utbildning, hästarnes fältduglighet och tillgång till öfvadt reservmanskap, samt, lika med departementschefen, är af den mening, att någon väsentlig förbättring i kavalleriet icke kan åstadkommas genom att bygga på den grund, hvarpå den nuvarande organisationen hufvudsakligen hvilar, anser utskottet dock Kongl. Maj:ts förevarande förslag till kavalleriets omorganisation icke böra till bifall förordas. Ty då detta förslag innebär första steget till upphäfvande af de grunder, på hvilka landtförsvaret genom stammen hittills hvilat, har utskottet trott det vara lämpligast att, innan detta steg tages, frågan om stammens ordnande blifvit pröfvad i hela dess utsträckning och sammanhang. För att rätt bedöma densamma lärer emellertid en genom Kongl. Maj:ts försorg verkställd utredning jemväl i fråga om roteringsbesvärets fixering vara af nöden. Att, innan en sådan utredning blifvit vidtagen och frågan framlagd i dess helhet ingå på vakanssättning af kavalleriet skulle, enligt utskottets förmenande, i den händelse en icke otänkbar återgång till det nuvarande komme att ske, medföra en oreda i förhållandena, som undvikes genom att ett eller annat år i afbidan på frågans fullständiga utredning vidblifva det bestående.

Med sådan uppfattning har utskottet ansett sig icke böra ingå i någon närmare granskning af det föreliggande förslaget, men vill dock vid detta tillfälle såsom sin mening uttala, att vid det förslag i ämnet, som framdeles torde vara att förvänta, må hända kunde tagas under öfvervägande, huruvida icke, till undvikande af de svårigheter, som till äfventyrs skulle uppstått att på nu föreslagna grunder erhålla erforderligt antal rekryter, tjenstetiden kunde bestämmas något längre än nu afsetts, äfvensom att den föreslagna öfvergångstiden af 24 år för organisationens genomförande synes allt för lång. Med denna långa öfvergångstid följer utom andra olägenheter äfven den, som synes utskottet synnerligen beaktansvärd, att för en tid af 24 år vid riksstaten binda ett ordinarie reservationsanslag till belopp af ej mindre än 2,940,250 kronor, sammanfördt från nuvarande icke blott *reservations*anslag utan jemväl *bestämda* anslag och *förslags*anslag.

Med uttalande häraf anser utskottet sig, på ofvan anförda skäl, böra hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna Riksdagens bifall.

Sedan utskottet erhållit del af Riksdagens beslut öfver förevarande förslag, kommer utskottet att afgifva utlåtande angående Kongl. Maj:ts öfriga framställningar under fjerde hufvudtiteln, af hvilka en stor del är af denna frågas utgång beroende.

Stockholm den 18 februari 1889.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

af herrar grefve *G. Sparre, R. G. von Hedenberg* och *K. Bohnstedt*, mot en del af motiveringen.

af herr friherre *B. A. Leijonhufvud*, som yttrat:

»För min del kan jag ej tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition angående kavalleriets förändrade organisation, men jag kan ej heller i allo instämma uti utskottets motivering. De hufvudsakliga skäl, jag anser tala emot detta förslag, äro:

1:o) att värfning är och allmänt erkännes vara en falsk bas för en nutidens härordning. Om jag emellertid vid flera tillfällen röstat för uppsättning af trupper genom värfning, så har det skett ej *derföre*, att de voro byggda på denna grund, utan *oaktadt* förhållandet varit sådant. Det har då nemligen gält att förskaffa försvarsväsendet en ringa tillökning i kraft, om ock på en grundval, som var sämre, än jag ansett önskvärd. Men då nu frågan är om att förändra först kavalleriets och otvifvelaktigt sedermera äfven infanteriets, d. v. s. hela arméens stam, till en genom värfning anskaffad trupp, så framstår det felaktiga i sjelfva principen i hela sin betydelse.

2:o) Anser jag den nya organisation af kavalleriet lida af flera väsentliga brister, dels sådana, som äro beroende på de nya förhållandena, dels sådana som medfölja från den gamla organisation och hvilka senare vid en genomgripande förändring af vapnet borde bortrensats. Utan att i denna korta reservation vilja ingå i några detaljer, tillåter jag mig åberopa kavalleriinspektörens härjemte bifogade yttrande i den mån det är tillämpligt å det nu framlagda organisationsförslaget, och instämmer jag till största delen uti de betänkligheter, han deremot yttrat.

3:o) Anser jag de uppgjorda kostnadsberäkningarne alltför sangviniska, ej minst derföre att de utsträckas till en så lång öfvergångstid. Vissa af utgiftsposterna äro otvifvelaktigt redan nu för knappt beräknade.»

af herr *P. J. von Ehrenheim*, med hvilken herrar grefve *E. C. A. Piper*, *H. P. P. Tamm*, *O. W. Odelberg*, *Chr. Lundeberg*, *F. Boström*, *E. V. R. L. Königsfeldt* och *C. E. Casparsson* instämt och som yrkat, att motiveringen till utskottets hemställan skulle erhålla följande lydelse och innehåll:

»De grunder, hvarpå K. Maj:ts nu föreliggande proposition är byggd i fråga om manskapets anskaffande, äro hufvudsakligen desamma, som sedan 1886 tillämpas vid en del af de värfvade regementena. Då således endast en kort tid förflutit sedan denna tillämpning började, och någon samlad erfarenhet ännu icke kunnat vinnas om detta anskaffningssätts lämplighet eller om möjligheten af att ens vid den värfvade armén kunna åt detsamma gifva en vidare utsträckning, anser utskottet det icke vara rådligt att gifva samma grunder en så omfattande tillämpning, som nu är föreslaget, och hemställer förty, utan att ingå i pröfning af förslagets öfriga delar.»

af herr *C. Ifvarsson*,

af herrar *S. Nilsson*, *A. Persson* och *L. Jönsson*, hvilka yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Stockholm, *K. L. Beckman*, 1889.

Bilaga till friherre B. A. Leijonhufvuds reservation.

Underdånigt yttrande af kavalleriinspektören öfver förslag till ny organisation af kavalleriet, afgifvet den 6 december 1886 *).

Till Konungen.

Genom nådig generalorder af den 17 nästlidne november, n:o 947, anbefald att afgifva yttrande öfver nämnda generalorder medföljande förslag till svenska kavalleriets organisation, samt att dervid särskildt uttala min åsigt om det föreslagna kavalleriet i jemförelse med det nuvarande *indelta* kavalleriet i afseende å såväl manskapets som hästarnes utbildning och fältduglighet, får jag, återställande de öfversända handlingarne, i underdånighet anföra följande:

Det kan ej förnekas, att många och stora brister vidlåda vårt nuvarande indelta kavalleri, hvilken institution numera ej kan anses vara tidsenlig, och äro dess fel bland annat:

otillräcklig utbildning af rekryter och remonter,
för gammalt manskap,
brist på ersättningsmanskap,
för korta repetitionsöfningar samt nummerhästarnes otillfredsställande skötsel på rusthållet m. m.

Vid jemförelse med det nya förslaget kan rekryt- och remontutbildningen synas utfalla till dettas fördel, då manskap och hästar skola vara i tvåårig tjenstgöring under en tjenstetid af nio år, medan de indelta rekryterna och remonterna skola utbildas på tvenne exercissqvadroner å 100 dagar, således sammanlagdt 200 dagar, men då manskapet i regeln under sin tjenstetid återkommer till tre à fyra exercissqvadroner efter dessa 200 dagar, blifver skilnaden för dess utbild-

*) Berörda förslag skilde sig från det af Kongl. Maj:t vid 1889 års riksdag framlagda, bland annat, derutinnan, att *medeltjenstetiden* der beräknades *till 9 år, repetitionsöfningarne* till *42* dagar, sqvadronernas *nummerstyrka* till *90 man* och *öfvergångstiden* till *30* år.

ning ej så särdeles stor. Underbefälet genomgår, efter de tvenne första, två exercissqvadroner, en förberedande korporalskola på 100 dagar samt derefter kavalleriskolan på ett år, åtskilliga till och med två kavalleriskolor innan de befordras till underofficerare; sålunda kan underbefälsutbildningen nu anses vara fördelaktigare än förslagets. Remonterna utbildas nu på tvenne exercissqvadroner å 100 dagar, der de ridas af äldre, utvalde ryttare under ledning af en genom mångårig vana skicklig stallmästare; efter förslaget skulle de utbildas på ett år, men ridas af andra årets rekryter, som kanske ej dertill alltid äro lämplige, under ledning af en subalternofficer, som ej tjenstgjort på 4 år, utom repetitionsöfningarne, och kanske aldrig förut handhaft ett dylikt uppdrag. Andra årets remonter skola begagnas af rekryterna, och torde deras vidare utbildning ej vinna mycket härpå; tredje året skola de utackorderas för att användas till draghästar och aldrig mera brukas till sitt egentliga ändamål utom under repetitionsöfningarne; ofullständigt utbildade, kunna de aldrig korrigeras, om de erhållit olater; och då de under utackorderingen hufvudsakligast användas till draghästar, blifva de snart styfva och till kavalleribruk deraf otjenlige, om de nu ej blifva mera förderfvade.

Under dessa förhållanden anser jag hvarken befälets, manskapets eller hästarnes utbildning och fältduglighet blifva stort bättre efter det nya förslaget, än hvad förhållandet nu är vid det indelta kavalleriet.

Enligt förslaget skulle manskapet tjena i 9 år, då efter indelningsverkets grunder tjenstetiden är 30 år; dock sker härifrån ofta undantag, synnerligast i Skåne, der medeltjenstetiden är ganska kort. Den kortare tjenstetiden är emellertid fördelaktig samt lemnar dessutom reservmanskap åt kavalleriet.

Den värfvade ryttaren, som efter förslaget skulle anskaffas, blifver sannolikt af en helt annan beskaffenhet än den nuvarande indelte; denne är en bofast man på sitt torp, eller innehar han en god lön och eger en aktad social ställning, hvarför och den indelta armén har riklig tillgång på rekryter och stort urval på godt folk. I de bistraste tider äro rusthållarne skyldige att skaffa folk till numrets fyllande; med en för hela kavalleriet värfvad stam blifver förhållandet helt annorlunda.

De få värfvade regementen, vi nu hafva, kunna visserligen ganska lätt anvärfva sina rekryter, men ju större konkurrens, ju större svårighet att få den äskade varan. En åtta års kapitulationstid och obligatorisk permission försvåra ännu mera värfningen, och sådana tider (goda ekonomiska år, eller utsigter till krig) kunna obestridligen komma,

då man ej med penningar så lätt kan köpa folk till fäderneslandets försvar. Den till nio år utsatta tjenstetiden medför ett ganska ringa antal ersättningsmanskap, ty om man beräknar tjenstetiden i medeltal från det 20:de året, är det endast tvenne klasser, som efter afgång ej blifver stam, hvarför man vid mobilisering lätt får en betänklig brist på manskap. Enligt min åsigt är en första kapitulation på två à tre år mycket att föredraga framför en åttaårig, då man derigenom kan få ett betydligt större antal reservmanskap; värfningen skulle derigenom äfven betydligt underlättas. Rekapitulation borde naturligtvis på vissa vilkor tillåtas. Jag nämnde, att en åttaårig kapitulationstid och obligatorisk permission försvåra värfningen. De nuvarande värfvade regementena hafva ej på många år fått rekryter på längre än 3 års kapitulation, och på åtta år tror jag det blifver omöjligt.

Flertalet folk, som låta anvärfva sig, äro sådane, som ej tycka om arbete i egentlig mening; de tycka mera om att vara i tjenstgöring än att genom egen försorg och arbete försörja sig. Hafva de varit tvenne år i oafbruten tjenstgöring, vilja de i regeln ej hafva permission. Det har redan visat sig vid Kronprinsens husarregemente och Vendes artilleriregemente, att många permittenter anmäla sig i tjenst; det har till och med förekommit, att permitterade artillerister tiggt sitt uppehälle i brist på arbetsförtjenst. De 45 dagar, som karlen skall vara tjenstgörande, hindra honom i regeln att få fast tjenst såsom dräng; han blifver således en lös arbetare, som är hänvisad till dagens tillfälliga förtjenst.

Värfning, förenad med obligatorisk permission, tror jag ej passar i hop, och åtta års kapitulation är för lång.

Om man än skulle lyckas hålla regementena fulltaliga, kan dock det bestämda antalet troligen icke permitteras.

Repetitionsöfningarnes förlängning från 20 till 42 dagar är en bestämd reel vinst, men denna ökade öfningstid skulle ej tillämpas förr än om 30 år, då organisationen föreslås vara genomförd, och under denna långa öfvergångsperiod skulle utbildning i såväl skolor som repetitionsöfningar så småningom ökas, men under större delen af denna tid blifver naturligtvis hela organisationen, såsom vid alla öfvergångar från ett system till ett annat, ganska svag. 30 år äro dessutom så lång tid, att man ej kan förutse hvad som innan dess kan inträffa, och under hela öfvergången fruktar jag, att vårt kavalleri blifver sämre än det nu är.

Enligt förslaget skulle vid öfvergångstidens slut vid hvarje regemente vara tjenstgörande under 305 dagars gemensam skolsqvadron:

1 ryttmästare, 4 subalternofficerare, 1 fanjunkare, 4 sergeanter, 3 korpraler samt 3 vice korpraler, således något mindre än hvad nu är förhållandet vid indelta kavalleriets exercissqvadroner.

Enligt min åsigt ligger ett af indelta kavalleriets största fel uti befälets för ringa tjenstgöring och vana vid att sköta trupp; detta betyder dock mindre vid den för pligttrohet och god disciplin kända indelta truppen, men med en värfvad och till större delen permitterad stam tror jag behöfves ett både talrikt och i tjenstens alla delar väl hemmastadt befäl. Genom de kortare men oftare påkommande exercissqvadronerna får befälet nu mera öfning i tjensten än efter det nya förslaget, då kommendering till skolorna endast skulle förekomma hvart femte år, och detta först efter öfvergångsperiodens slut.

Kavalleriets fältduglighet beror till stor del på att det eger ett befäl, som är fullt vuxet sitt kall och med lif och själ älskar sitt vapen, och detta tror jag ej att man lär sig under permissionen.

Hvad nummerhästarne beträffar, så tror jag visserligen att remonteringen blifver bättre tillgodosedd genom en remonteringsdirektion, än då densamma skötes af rusthållarne, ty sedan rättighet blifvit dem beviljad att köra nummerhästarne, föredraga de i allmänhet att till remont insätta en draghäst före en god ridhäst. Remonteringsdirektionen kommer nog att gå i motsatt rigtning, hvilket vore mycket bra, men jag fruktar, att den till kavalleribruk lämplige lättare och ädlare hästen blifver mera förderfvad genom den för honom mindre lämpliga behandlingen under utackorderingen.

Det är ett beklagligt faktum, att rusthållshästarne ofta illa skötas på rusthållen, synnerligast vid sqvadroner inom en fattigare befolkning, som brukar utackordera sina nummerhästar. Rusthållaren, som genom sträng remontering sjelf blifver straffad för hästens vanvård, har dock mera intresse af att sköta sin egen häst än den person, som mottager en häst på ackord, ty denne vill naturligtvis draga den största fördel af affären och bryr sig ej om, i hvad skick han aflemnar hästen till regementet, blott han kan slippa böta för vanvård. Om de utackorderade hästarne ej i allmänhet blifva förstörda, blifva de dock snart styfva och till krigsbruk mindre dugliga. Snarare tror jag de blifva sämre vårdade under utackordering än på rusthållen; dessutom tror jag det blifver omöjligt att t. ex. i Skåne utackordera 1,900 hästar, om man ej vill se dem som arbetshästar.

En reel vinst af den nya organisationen vore uppsättningen af tre sqvadroner vid Jemtlands hästjägarecorps, som sålunda skulle förvandlas till ett regemente, i likhet med de öfriga, om dermed vunnes

en tillökning af kavalleriets styrka; men dessa 3 sqvadroner à 90 nummer göra en ökning af 270 man, medan alla kavalleriets nuvarande 47 sqvadroner skulle minskas med 10 nummer. Alltså minskas hela nummerstyrkan med 470 man, och således får kavalleriet i sin helhet en minskning af 200 man.

Uppsättningen af dessa 3 sqvadroner skulle dessutom först om 30 år vara färdig, hvilket är en så aflägsen tid, att man, såsom jag förut anfört, ej vet, hvad innan dess kan inträffa.

Oaktadt det vore en vinst, om hästjägarne kunde ökas, anser jag dock, att vinsten för landet och dess försvarsväsende blefve större, om den summa, som denna uppsättning skulle kosta, användes på det öfriga kavalleriets förbättrande.

Med undantag af kongl. lifgardet till häst, som efter min förmening finge en ganska god organisation, ehuru befälet äfven der är något för fåtaligt, blifva de öfriga regementena temligen svagt organiserade till följd af för fåtaligt och för litet öfvadt befäl, för lång kapitulationstid och för mycken permittering af manskapet, samt till följd af hästarnes utackordering, synnerligast i så stor mängd, som föreslagits.

Ett regemente, som naturligtvis skulle komma att lida högst betydligt af den nya organisationen, är Kronprinsens husarregemente. Dess officerscorps skulle minskas med en tredjedel, hvarigenom allt avancement för den nuvarande generationen skulle så godt som upphöra. Lönerna skulle minskas genom indragningen af dagaflöning, arfvoden, lönetillägg och inqvartering. Befälet, som ingått vid regementet i förhoppning att få vara i tjenstgöring och egna sig åt sitt yrke, skulle vara permitteradt och sysslolöst. De indelta officerarne, som från inträdet vid regementet vant sig vid denna tjenstledighet, hafva sjelfva valt denna ställning för att hafva sin utkomst och sysselsättning af jordbruk och annat förvärf.

Den till sysslolöshet försatte garnisonsofficeren och underofficeren kan svårligen på en gång skaffa sig en annan ställning, han blifver ekonomiskt ruinerad och moraliskt förslappad af att ingenting göra samt missmodig öfver att se sitt regemente stiga ner till den låga ståndpunkt, som en ofullständig utbildning medför.

Den ganska utmärkta korpralsgrad, som till regementets stora nytta nu finnes, skulle snart sagdt försvinna.

De indelta underofficerarne skulle äfven göra en känbar förlust genom mistning af nummerlönen.

Våra nuvarande sqvadroners styrka på 100 nummer är, jemförd

med alla andra länders, mycket svag. Att minska den till 90 nummer anser jag icke vara rätt, synnerligast då ersättningsmanskapet blifver så fåtaligt genom den långa kapitulationstiden. Vid mobilisering blifva sqvadronerna allt för svaga; att rycka i fält med mindre än 90 man, sedan alla detacheringar äro gjorda, anser jag ej vara värdt.

Befälets antal skulle minskas vid de mindre indelta regementena med 1 öfverstelöjtnant, 1 adjutant och 1 stallmästare; sqvadronsofficerare och underofficerare samt korpraler åter bibehållas vid nuvarande antal. Detta anser jag vara alltför litet; det uppgår till 13 per sqvadron, eller det minimum, som exercisreglementet föreskrifver. Vid första afgång uppstår brist, och i fält blifver det alldeles otillräckligt, då alltid kavalleriet måste lemna officerare och underofficerare till staber m. m.

Efter den nya organisationen anser jag att kavalleriet behöfver icke blott ett mera i tjensten vandt utan äfven ett talrikare befäl, än som hittills under fredsförhållanden behöfts vid indelta kavalleriet, hvilket dock nu har volontärer, som äro lämplige till och användas såsom befäl för att ersätta bristen på korpraler.

Jag anser att 3 subalternofficerare per sqvadron behöfvas, samt dessutom en stor korpralsgrad, som bör vara i tjenstgöring för att blifva fullt duglig. I Tyskland har man en stor underofficersgrad. För besparings skull kunna vi utbilda våra korpraler lika väl, men då måste de vara i tjenst och få en utbildning motsvarande den nuvarande vid garnisonsregementena.

Vid indragningen af öfverstelöjtnantsplatserna har man föreslagit tillsättandet af några högre befälsgrader, för att få samma antal högre befäl af regementsofficers- och högre grad. Man har föreslagit 1 general, 5 öfverstar, 4 öfverstelöjtnanter och 12 majorer. Nu finnas 7 öfverstar, 8 öfverstelöjtnanter och 7 majorer, således summa 22, men då de föreslagna äro i grad och lön betydligt underlägsne de senare, får jag förorda bibehållandet af öfverstes grad för alla regementschefer.

Då man i öfrigt organiserat alla regementen lika, anser jag det varit skäl uti att sönderdela de begge skånska indelta regementena på 10 sqvadroner uti hvardera tvenne, synnerligast som skilnaden i kostnad blifvit obetydlig, nemligen skilnaden mellan 2 öfverste- och 2 öfverstelöjtnantslöner, samt tillsättande af några civil-militära tjenster; några af dessa senare tjenster anser jag deremot gerna kunde indragas, såsom regementspastorn och auditören, hvaraf blott en torde behöfvas på hvarje mötesplats. Då majorerna väl ej få expedition, anser jag att, om af besparingsskäl så nödigt pröfvas, adjutanterna skulle kunna

indragas och en underofficer anställas vid hvarje regemente såsom skrifvarebiträde hos majoren samt i förvaltningsdirektionen; chefen har regementsqvartermästaren till adjutant.

Om det indelta kavalleriet skulle komma att förläggas i garnison, blifver Herrevadskloster ledigt, och då en särskild skola för utbildning af underbefäl är absolut nödvändig, får jag underdånigst föreslå, att en dylik skola, motsvarande den nuvarande kavalleriskolan å Ladugårdsgärdet, förlades å Herrevadskloster, samt att dermed förenades nuvarande ridskolan å Strömsholm, organiserad efter tyskt mönster, t. ex. från Hannover.

Att utbilda underofficerarne vid regementenas korpralskolor under samma fåtaliga befäl, som samtidigt skall utbilda rekryter, remonter och korpraler, anser jag ej gå för sig.

Då förslaget till ny organisation af kavalleriet är bygdt på ett alldeles nytt system, som ännu ingenstädes är försökt, anser jag det vara vågadt att nu antaga detta system för hela kavalleriet. Emedan detsamma från och med den 1 sistlidne november tillämpas vid Kronprinsens husarregemente, ehuru der betydligt bättre än hvad som nu föreslagits, anser jag det vara skäl uti att först afvakta utgången af detta försök under några år, innan man bestämmer sig för att tillämpa detsamma i större skala. Jag för min del tror, att Kronprinsens husarregementes nuvarande organisation, med kanske någon mindre permittering samt hästarne i depôt, eller utlånta till artilleriregementena såsom ridhästar, kan anses vara temligen antaglig, men den nu föreslagna organisationen anser jag vara allt för svag. Jag anser äfven att man ej bör afskaffa den gamla indelta institutionen, innan man är säker på att hvad man sätter i stället är bättre.

Jag är ingen beundrare af indelningsverket, men det har en stor fördel, som väl ej kan bestridas och som är af stor betydelse, den nemligen att rusthållaren under alla omständigheter skall skaffa karl i numret, så att regementena alltid kunna hållas kompletta; detta är ej alltid fallet vid värfningen.

Jag tycker mycket bra om värfvade soldater, men de skola vara i tjenstgöring så mycket som möjligt och under ett fullt dugligt och ej för fåtaligt befäl.

Värfning och obligatorisk permittering för långt utsträckt passa ej tillsamman, lika litet som värfvade soldater med föga öfning under ett fåtaligt och till det mesta permitteradt befäl.

Enligt min åsigt är ett mindre talrikt, men väl öfvadt och väl be-

ridet kavalleri, anfördt af dugligt, sitt yrke tillgifvet befäl, för landets försvar nyttigare än ett mångfaldigt större, men mindre utbildadt.

Ett godt kavalleri kan mot fienden göra storverk, ett underlägset är oftare till besvär än till nytta.

Helsingborg den 6 december 1886.

Underdånigst

C. A. B. CEDERSTRÖM.
Inspektör för kavalleriet.

Bror Cederström.

Stockholm, *K. L. Beckman*, 1889.